

Plan för jämställdhet och likabehandling inom småbarnspedagogiken

Vörå kommun

2023

Godkänd av Nämnden för utbildning och småbarnspedagogik §160 11.12.2023

Innehåll

Inledning	1
Plan för jämställdhet.....	2
Plan för likabehandling	3
Ordlista.....	4
Enhetsvisa planer	7
Förverkligande	7
Årsklocka	8
1. Planering	10
Modell för plan.....	10
2. Utredning	11
Mallar och instruktioner för observationsscheman	12
3. Åtgärder	15
4. Utvärdering	16
Bilagor	17
Enkäter	19
Diskussionsunderlag åt 0-3 år	19
Enkät åt barnen 3-6 år	20
Frågor åt vårdnadshavarna	21
Diskussionsunderlag åt personalen	24
Observationsscheman.....	26
<i>Inventering av bokhyllan.....</i>	26
<i>Inventering av leksaker och material.....</i>	27
<i>Bemötande vid samling.....</i>	28
<i>Bemötande vid hämtning eller lämning</i>	29
Länktips för material	30
Andra länkar.....	31

Inledning

Från och med 1.6.2023 ska småbarnspedagogiken och förskolan ha en jämställdhetsplan enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och en plan för likabehandling enligt lagen om diskriminering. Vörå kommun har valt att slå ihop planerna till en gemensam plan för jämställdhet och likabehandling.

Planen ska innehålla en kartläggning av nuläget, åtgärder för att främja jämställdhet och likabehandling samt en utvärdering av tidigare åtgärder. Personalen ska tillsammans med barnen utarbeta planen. Vårdnadshavarna ska ges möjlighet att bli hörda om åtgärderna. Planen ska utvärderas och uppdateras vartannat år.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik står det att syftet med småbarnspedagogiken är att stöda barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande. Man vill ge barnen utbildningsmässig jämlikhet med inkluderande principer. Dessa principer är alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminerande, värdesättning av mångfald samt social delaktighet och gemenskap. Inkludering betyder att det gäller alla barn.

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald.

För att kunna utveckla kulturen inom verksamheten är det viktigt att attityder i anslutning till likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen. Det är också viktigt att fundera över hur stereotypa antaganden och attityder överförs till barnen i samband med till exempel språk, etnicitet, åskådning, handikapp, kön och dess mångfald. Antaganden och attityder återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt. Kommunikationsätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Småbarnspedagogiken ska vara genussensitiv. Personalen ska uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa förväntningar och

rollmönster. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämnt bemötande bland barnen och ingripa på ett konsekvent och finkänsligt sätt.

I grunderna för förskolans läroplan står det att förskoleundervisningen ska främja bildning och jämlikhet. Undervisningen ska ges på lika villkor.

Verksamhetsmiljön i förskolan ska stöda jämlikhet och likabehandling. Det betyder bland annat jämlikhet när det gäller åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att kunna göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras med en princip om likabehandling. Undervisningen ska formas av religiös pluralism och vara partipolitiskt och konfessionellt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som en kanal för vinstinriktad marknadsföring.

Mångsidiga lärmiljöer stöder barnens aktivitet och sunda självkänsla, utveckling av sociala färdigheter och förmåga att lära sig. Mångsidiga lärmiljöer ökar jämlikheten.

Plan för jämställdhet

I lagen om jämställdhet (8.8.1986/609) har det kommit en ändring (19.1.2023/101) där det står att småbarnspedagogiken och förskolan ska ha en plan för jämställdhet från 1.6.2023.

Syftet med jämställdhetslagen är att främja jämställdheten mellan kvinnor och män, att förebygga diskriminering på grund av kön, förbättra kvinnans ställning särskilt i arbetslivet och förhindra diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck.

Alla verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken och alla läroanstalter ska ha en jämställdhetsplan för att utveckla verksamheten. Planen är ett verktyg som ska stöda främjandet av jämställdheten mellan könen i verksamheten.

Jämställdhetsplanen ska innehålla en redogörelse för jämställdhetsläget, åtgärder som behövs för att främja jämställdheten och en utvärdering av hur tidigare åtgärder har genomförts och av resultaten.

I Vörå har vi beslutat att planen ska uppdateras vartannat år (valfritt att uppdatera den årligen eller minst vart tredje år).

Plan för likabehandling

Från och med den 1.6.2023 förpliktigar diskrimineringslagen (1325/2014) småbarnspedagogiken att göra upp en plan för likabehandling. För planen för likabehandling finns en övergångsperiod och planen ska vara färdig senast 1.6.2025.

Syftet med diskrimineringslagen är att främja likabehandling och förebygga diskriminering på basis av bland annat:

- Ålder
- Ursprung
- Nationalitet
- Språk
- Religion
- Övertygelse
- Åsikt
- Politisk verksamhet
- Fackföreningsverksamhet
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Könstillhörighet
- Eller annan omständighet som gäller enskilda personer.

Enligt diskrimineringslagen ska utbildningsanordnaren bedöma hur likabehandling uppnås i verksamheten samt vidta de åtgärder som behövs för att likabehandling ska främjas i den dagliga verksamheten. Därtill ska anordnaren av småbarnspedagogik eller serviceproducenten göra bedömningar hur verksamheten påverkar olika befolkningsgrupper och hur likabehandlingen förverkligas i verksamheten. Därefter ska anordnaren vidta nödvändiga åtgärder för att främja förverkligande av likabehandling.

Varje enhet ska ha en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Planen ska utarbetas med personalen och barnen. Vårdnadshavarna ska ges möjlighet att bli hörda om åtgärderna.

I planen antecknas resultaten av kartläggningarna samt de åtgärder som vidtas för att främja likabehandling och planen revideras regelbundet. Uppdatering av planen görs i samband med uppdatering av jämställdhetsplanen. Vid uppdateringen bedöms främjandet av likabehandling och effekterna av de genomförda åtgärderna.

Ordlista

DISKRIMINERING = att en människa obefogat har behandlats sämre än en annan människa på grund av en personlig egenskap.

DIREKT DISKRIMINERING = Att någon behandlas mindre förmånligt än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle behandlas i en jämförbar situation.

POSITIV SÄRBEHANDLING = Att vidta specialåtgärder för att ge människor som är särskilt utsatta för diskriminering en bättre ställning.

FAKTISK JÄMLIKHET = Beaktande av människors olika utgångspunkter och möjligheter genom att ordna stödåtgärder och positiv särbehandling för dem som behöver det.

FUNKTIONSvariation = Alla människor har en egen uppsättning förmågor, oförmågor, styrkor och svagheter. Funktionsvariationer är avvikelser från normen gällande fysisk, psykisk eller kognitiv funktion. Ibland innebär funktionsvariationer också funktionsnedsättning, men inte alltid.

JÄMSTÄLLDHET = Lika villkor för alla oberoende av kön.

TRAKASSERIER = Skapande av en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller aggressiv stämning. Sexuella trakasserier innebär att skapa ovannämnda stämning med ett bemötande av sexuell natur.

NORM = Oskrivna regler i form av förväntningar, krav och önskningar. Pedagogens uppgift är att bli medveten om normer som begränsar eleverna.

TVÅKÖNSNORMEN = Oskriften regel om att det bara finns två kön. Varje människa har rätt att identifiera sig utanför det kvinnliga eller manliga eller något mitt emellan.

NORMMEDVETENHET = Normmedveten eller normkritik handlar om en medvetenhet kring vilka normer som styr bland annat värderingar och uppfattningar. I normmedvetenhet ingår att synliggöra och analysera sådana normer och vilka konsekvenser de har till exempel i samhället, i skolan eller på arbetsplatser.

FEMININ = Sådana egenskaper, saker, föremål och färdigheter med mera som anses feminina eller kvinnliga och som anses "typiska" för kvinnor enligt sociala, kulturella och/eller historiska normer.

MASKULIN = Sådana egenskaper, föremål och färdigheter som anses maskulina, eller manliga och anses "typiska" för män.

GENUS = Genus används ibland för att betona att kön inte är ett entydigt begrepp - att kön är en social konstruktion, något som varierar över tid och rum.

GENUSSENSITIVITET: Genussensitivitet är förmågan att uppmärksamma stereotypa könsroller och normer som ofta är omedvetna. Förmåga att känna igen samhällliga och kulturella strukturer där könstillhörighet begränsar barnens aktivitet.

HBTIQ = Hbtiq (lhbtiq, hbtq, hbtia, hbtqia) är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med intersexvariationer och/eller med queera uttryck och identiteter. Begreppet hbtiq-personer kan användas som ett samlingsbegrepp för olika grupper av människor som har en sexuell läggning eller ett könsuttryck eller en könsidentitet som avviker från det som anses vara normen.

HEN/DEN = Hen är ett könsneutralt pronomen som kan användas för att hänvisa till personer då deras kön inte är relevant, du inte känner till det eller då personen du omnämner föredrar hen som pronomen.

HETERONORMATIVITET = Heteronormativitet innebär en norm där den dominerande föreställningen är att det finns endast två kön – kvinna och man – och att de två könen är motsatsen till varandra och förväntas känna åtrå till varandra. Det medför att

heterosexualitet ses som normen eller det “normala”, det som förväntas, och allt annat än heterosexualitet ses som avvikande.

ICKEBINÄR = En person som identifierar sig som en blandning av eller som befinner sig mellan eller bortom kvinna-man-uppdelningen av kön kan benämna sig exempelvis ickebinär, intergender eller genderqueer.

JÄMLIKHET = Jämlikhet innebär att alla människor har lika värde oberoende av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, medborgarskap, språk, religion eller övertygelse, åsikt, funktionsnedsättning, hälsotillstånd, sexuell läggning eller en annan personrelaterad orsak. Jämlikhet (eller likabehandling) i lagstiftningen definieras i bland annat i grundlagen.

KRÄNKNING = Att kränka någon är att behandla en person nedsättande i ord eller handling, eller att göra ingrepp i dennes rättigheter eller frihet.

KÖN = I Finland finns för närvarande två juridiska kön, kvinna eller man. Det juridiska könet definieras då en person föds eller bekräftas i samband med till exempel könsbekräftande behandling. Det framgår ur personnumret. Kön är ett mångfasetterat begrepp.

KÖNSIDENTITET = Könsidentitet är hur en person upplever sitt kön. Den är individuell och definieras alltid av personen själv. En persons kön motsvarar inte alltid det juridiska kön som definierats för hen vid födseln.

Källa: THL

Enhetsvisa planer

Varje enhet ska skapa egna planer. Planen för jämställdhet och likabehandling har fyra faser: planering, utredning, åtgärder och utvärdering. Ni gör upp planen på enheterna på basis av dessa faser.

Förverkligande

Elevvårdsgruppen behandlar jämställdhets- och likabehandlingsplanen. Deltagande i elevvårdsgruppen ansvarar för att verkställa planen och fördela uppgifterna på sina avdelningar.

Planen uppdateras vartannat år.

Planen hålls synlig i ett utrymme för personalen så att innehållet är lätt att ta del av. Enkäter och annat material som samlats in under utredningen sätts i en pärm och arkiveras medan planen är aktuell. När ny plan görs upp kan tidigare insamlat material förstöras.

Årsklocka

Augusti

Teamavtal skrivs

September

Oktober

November

Elevvårdsgruppen samlas
och planerar för
kartläggning av nuläget.

December

Kartläggning med hjälp av
enkäter, observationer och
diskussioner.

Januari

Kartläggning med hjälp
av enkäter,
observationer och
diskussioner.

Februari

Mars

Elevvårdsgruppen
sammanställer materialet
från utredningen och
beslutar vilka teman man
fokuserar på.

April

Arbete med åtgärder

Maj

Arbete med åtgärder

Juni

Arbete med åtgärder

Juli

Arbete med åtgärder

LÄSÅRSSTART OJÄMNA LÄSÅR

Augusti

Teamavtal skrivs

September

Elevvårdsgruppen samlas och utvärderar åtgärderna som förverkligats.

Beslutar om vilka teman som åtgärdas till november.

Oktober

Arbete med åtgärder

November

Elevvårdsgruppen samlas och utvärderar åtgärderna som förverkligats.

Beslutar om vilka teman som åtgärdas till mars.

December

Arbete med åtgärder

Januari

Arbete med åtgärder

Februari

Arbete med åtgärder

Mars

Elevvårdsgruppen utvärderar åtgärderna som förverkligats under hela planens gång och ger förbättringsförslag på upplägg.

April

Maj

Juni

Juli

LÄSÅRSSTART JÄMNA LÄSÅR